

НАУЧНО-СТРУЧНИ СКУП СА МЕЂУНАРОДНИМ УЧЕШЋЕМ
Тара, 21–23. октобар 2014. године

**НАСИЉЕ У СРБИЈИ – УЗРОЦИ, ОБЛИЦИ,
ПОСЛЕДИЦЕ И ДРУШТВЕНЕ РЕАКЦИЈЕ**

Том 1

ЗБОРНИК РАДОВА

КРИМИНАЛИСТИЧКО-ПОЛИЦИЈСКА АКАДЕМИЈА
ФОНДАЦИЈА „ХАНС ЗАЈДЕЛ”
Београд, 2014.

Издавачи

КРИМИНАЛИСТИЧКО-ПОЛИЦИЈСКА АКАДЕМИЈА, Цара Душана 196, Београд
ФОНДАЦИЈА ХАНС ЗАЈДЕЛ, Јове Илића 50, Београд

За издаваче

проф. др ГОРАН МИЛОШЕВИЋ, декан Академије
LUTZ KOBER, руководилац Представништва Фондације „Ханс Зајдел” за Србију и за Црну Гору

ПРОГРАМСКИ ОДБОР

Председник

проф. др ГОРАН МИЛОШЕВИЋ, декан Академије

Чланови

LUTZ KOBER, руководилац Представништва Фондације „Ханс Зајдел” за Србију и за Црну Гору
АЛЕКСАНДАР НИКОЛИЋ, државни секретар у МУП Републике Србије
МИЛОСАВ МИЛИЧКОВИЋ, државни секретар у МУП Републике Србије
ИВАН РИСТИЋ, шеф Кабинета министра унутрашњих послова Републике Србије
МИЛОШ ОПАРНИЦА, помоћник министра и начелник Сектора
унутрашње контроле полиције, МУП Републике Србије
ЖЕЉКО КОЈИЋ, помоћник министра и начелник Сектора финансија,
људских ресурса и заједничких послова, МУП Републике Србије
проф. др ЗОРАН СТОЈАНОВИЋ, Правни факултет Универзитета у Београду
проф. др ОЛИВЕРА ВУЧИЋ, Правни факултет Универзитета у Београду, Уставни суд Републике Србије
академик проф. др МИОДРАГ СИМОВИЋ, Уставни суд БиХ
др ДУШКО ПЕНА, директор Високе школа унутрашњих послова, Република Српска
др ГОРАН АМИЏИЋ, заменик начелника Управе за полицијско образовање, МУП Републике Српске
проф. др ШТЕФАН КОЧАН, Полицијска академија, Словачка
prof. dr WANG SHIQUAN, председник Кинеског криминалистичко-полицијског универзитета
проф. др ВИД ЈАКУЛИН, Правни факултет, Љубљана, Словенија
проф. др ГОРАЗД МЕШКО, декан Факултета за варностне веде, Словенија
prof. mr. sc. IVAN TOTN, декан Велеучилишта у Великој Горици, Хрватска
проф. др ОЛИВЕР БАЧАHOVIЋ, декан Факултета безбедности, Скопље, Македонија

ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР

Председник

проф. др ДРАГАНА КОЛАРИЋ, продекан Академије за научноистраживачки рад

Чланови

проф. др ЉИЉАНА МАШКОВИЋ, шеф Катедре форензике, КПА
проф. др ЂОРЂЕ ЂОРЂЕВИЋ, шеф Катедре правних наука, КПА
проф. др ДРАГАН РАНЂЕЛОВИЋ, шеф Катедре информатике, КПА
проф. др МИЛАН ЖАРКОВИЋ, шеф Катедре криминалистичких наука, КПА
проф. др МЛАДЕН БАЈАГИЋ, шеф Катедре безбедносних наука, КПА
проф. др ДАНЕ СУБОШИЋ, шеф Катедре полицијских наука, КПА
др ЈЕЛЕНА РАДОВИЋ СТОЈАНОВИЋ, шеф Катедре друштвених наука, КПА

СЕКРЕТАРИЈАТ

ЈЕЛЕНА ПАНЏА, Научноистраживачки центар, КПА
ИВАНА СТЕВАНОВИЋ, Научноистраживачки центар, КПА
ВУК КУЛИЋ, Научноистраживачки центар, КПА
ДУШАН БЛАГОЈЕВИЋ, Научноистраживачки центар, КПА

Рецензенти

проф. др МИЛАН ЖАРКОВИЋ, проф. др ЂОРЂЕ ЂОРЂЕВИЋ, проф. др МЛАДЕН БАЈАГИЋ,
проф. др ДРАГАНА КОЛАРИЋ, проф. др ДАРКО СИМОВИЋ, проф. др САША МИЈАЛКОВИЋ,
проф. др ДАНЕ СУБОШИЋ, проф. др ОБРАД СТЕВАНОВИЋ, проф. др ДАРКО МАРИНКОВИЋ,
проф. др БИЉАНА СИМЕУНОВИЋ ПАГИЋ, проф. др ЖЕЉКО НИКАЧ,
проф. др ГОРАН БОШКОВИЋ, проф. др СРЕТЕН ЈУГОВИЋ, проф. др АЛЕКСАНДРА ЉУШТИНА,
проф. др РАДОМИР ЗЕКАВИЦА, проф. др ЗОРАН ЂУРЂЕВИЋ, проф. др НЕНАД РАДОВИЋ,
проф. др СЛАВИША ВУКОВИЋ, доц. др ТАЊА КЕСИЋ, доц. др АЛЕКСАНДАР БОШКОВИЋ,
доц. др РАДОСАВ РИСИМОВИЋ, доц. др ДАЛИБОР КЕКИЋ, доц. др ОЛИВЕР ЛАЈИЋ,
доц. др ИВАНА КРСТИЋ МИСТРИЦЕЛОВИЋ, доц. др ТИЈАНА ШУРЛАН,
доц. др НИКОЛА МИЛАШИНОВИЋ, доц. др ЗВОНИМИР ИВАНОВИЋ,
доц. др ВАЛЕНТИНА БАИЋ, др ЈЕЛЕНА РАДОВИЋ СТОЈАНОВИЋ, др ДАНИЈЕЛА СПАСИЋ,
др БОЈАН ЈАНКОВИЋ, др БОЖИДАР ОТАШЕВИЋ, др ЗОРАН КЕСИЋ, ИВАНА БОДРОЖИЋ,
ДРАГОСЛАВА МИЋОВИЋ

Главни и одговорни уредник

проф. др ДРАГАНА КОЛАРИЋ, продекан Академије за научноистраживачки рад

Уређује

Научноистраживачки центар Академије

Лектура

ДРАГОСЛАВА МИЋОВИЋ
РЕНАТА САМАРЏИЋ
ОЛИВЕРА ЈЕЗДИМИРОВИЋ
ЈЕЛЕНА ПАНЏА
ЈАСМИНА МИЛЕТИЋ

Техничко уређење

МИЛАН СРЕЋКОВИЋ

Тираж

500 примерака

Штампа

ЈП „Службени гласник“
Београд

ПРЕДГОВОР

Криминалистичко-полицијска академија и Фондација Ханс Зајдел, уз подршку Министарства унутрашњих послова Републике Србије и Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, пети, јубиларни пут организују научно-стручни скуп са међународним учешћем „Насиље у Србији – узроци, облици, последице и друштвене реакције“.

Зборник садржи 77 радова, чији су аутори еминентни стручњаци из области права, безбедности, криминалистике, полицијских наука, форензике, као и припадници националног система безбедности који учествују у едукацији припадника полиције, војске и других служби из Велике Британије, Италије, Словачке, Пољске, Белорусије, Албаније, Словеније, Хрватске, Македоније, Републике Српске, Федерације БиХ и Србије.

Радови су рецензирани од стране компетентних стручњака и садрже приказ савремених тенденција у развоју система полицијског образовања, савремених концепата безбедности и криминалистике, као и анализу активности правне државе у спречавању и сузбијању криминалитета, стања и кретања у овим областима, али и предлоге за њихово системско превазилажење у оквиру међународне полицијске сарадње.

Зборник представља добру теоријску основу како за свестрано сагледавање насиља у Србији тако и за даља истраживања, емпиријска и теоријска, која тек треба да следе.

Захваљујемо се ауторима и учесницима научно-стручног скупа са међународним учешћем „Насиље у Србији – узроци, облици, последице и друштвене реакције“, Министарству унутрашњих послова Републике Србије, Министарству просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, као и Фондацији Ханс Зајдел на дугогодишњој и плодној сарадњи.

Београд, октобар 2014. године

Програмски и Организациони одбор

Садржај

Зоран Стојановић КРИВИЧНОПРАВНИ ПОЈАМ НАСИЉА	1
Драган Симеуновић ПОЛИТИЧКО НАСИЉЕ У САВРЕМЕНОЈ СРБИЈИ – УЗРОЦИ, ОБЛИЦИ И ПЕРСПЕКТИВЕ	9
Станко Бејатовић ЕФИКАСНОСТ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА КАО ИНСТРУМЕНТ ПРЕВЕНЦИЈЕ НАСИЛНИЧКОГ КРИМИНАЛИТЕТА	18
Милан Шкулић НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ: НЕКИ ПРОБЛЕМИ ЗАКОНСКЕ ИНКРИМИНАЦИЈЕ И СУДСКЕ ПРАКСЕ.....	34
Илија Бабић НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ	51
Ђорђе Ђорђевић КРИВИЧНОПРАВНА ЗАШТИТА ОД НАСИЉА У ПОРОДИЦИ	64
Јован Ђирић СПОРТ И НАСИЉЕ.....	75
Милан Жарковић, Тања Кесић, Ивана Бјеловук СПЕЦИФИЧНОСТИ КРИМИНАЛИСТИЧКОГ И КРИВИЧНОПРОЦЕСНОГ ПОСТУПАЊА У СЛУЧАЈЕВИМА НАСИЉА У ПОРОДИЦИ	82
Наташа Мрвић Петровић СПРЕЧАВАЊЕ НАСИЉА ИЗРИЦАЊЕМ МЕРЕ ЗАБРАНЕ ОКРИВЉЕНОМ ДА ПРИСТУПИ ОШТЕЋЕНОМ У ПРЕКРШАЈНОМ ПОСТУПКУ	97
Драгана Коларић УБИСТВО ПРИ БЕЗОБЗИРНОМ НАСИЛНИЧКОМ ПОНАШАЊУ	106
Axelle Reiter THE VICIOUS CIRCLE OF WAR AND PENALISATION: CAUSES OF WARTIME CRIMINALITY AND CONSEQUENCES OF THE INTERNATIONAL PUNISHMENT OF INDIVIDUALS FOR ACTS OF SYSTEMIC VIOLENCE	116
Kristina Pokupčić, Josip Pavliček, Želimir Radmilović BLOODSTAINS AS THE SOURCE OF INFORMATION IN CRIMINAL INVESTIGATION OF VIOLENT CRIMES	130
Горазд Мешко, Биљана Симеуновић Патић ПРЕВЕНЦИЈА НАСИЉА МЛАДИХ: РЕЗУЛТАТИ ЕВРОПСКИХ ИСТРАЖИВАЊА И ПОУКЕ ЗА СРБИЈУ	142
Миодраг Н. Симовић, Марина М. Симовић НАЧЕЛО ЛЕГАЛИТЕТА И ЊЕГОВА ПРИМЈЕНА У КРИВИЧНОМ ЗАКОНОДАВСТВУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ У СУЂЕЊУ ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ.....	153
Цане Мојаноски ИЗБОРНО НАСИЉЕ И УЛОГА ПОЛИЦИЈЕ У ИЗБОРНОМ ПРОЦЕСУ	165
Snezana Nikodinovska Stefanovska GENDER-BASED VIOLENCE: UNITED NATIONS RESPONSE.....	180

Божидар Бановић, Вељко Турањанин, Мирко Воштинић НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ – КРИВИЧНОПРАВНИ И КРИВИЧНОПРОЦЕСНИ АСПЕКТИ.....	190
Jozef Meteňko THE PRIVATE SECURITY SERVICES IN SLOVAKIA TO ENSURE MUNICIPAL AND STATE PUBLIC ORDER.....	201
Обрад Стевановић, Саша Мијалковић ТЕРОРИСТИЧКА ОБЕЛЕЖЈА НАСИЉА АЛБАНСКИХ ЕКСТРЕМИСТА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ.....	210
Зоран Милановић, Радован Радовановић МЕНАџМЕНТ РИЗИКОМ КАО ПРОАКТИВНА ПОДРШКА ИНФОРМАЦИОНОЈ БЕЗБЕДНОСТИ.....	222
Зоран Илић, Марија Маљковић „НАСИЉЕ НАД НАСИЛНИЦИМА“ КАО ЕЛЕМЕНТ ДРУШТВЕНЕ РЕАКЦИЈЕ НА КРИМИНАЛИТЕТ.....	234
Слађана Јовановић ПРОБЛЕМИ КРИВИЧНОПРАВНЕ РЕАКЦИЈЕ НА НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ.....	246
Бојан Јанковић, Саша Милојевић, Бобан Милојковић ЕДУКАЦИЈА НАВИЈАЧА И ПРИПАДНИКА ПОЛИЦИЈЕ У ЦИЉУ СУПРОТСТАВЉАЊА ФУДБАЛСКОМ ХУЛИГАНИЗМУ.....	256
Бојан Милисављевић ПРЕГЛЕД МЕЂУНАРОДНОПРАВНЕ РЕГУЛАТИВЕ У ОБЛАСТИ СПРЕЧАВАЊА НАСИЉА У ПОРОДИЦИ.....	266
Зоран Ђурђевић, Ненад Радовић, Славиша Совтић УБИСТВА КОЈА СУ ИЗВРШИЛЕ ОРГАНИЗОВАНЕ КРИМИНАЛНЕ ГРУПЕ.....	277
Владан Јолцић, Вера Батањски ЕКОЛОШКО НАСИЉЕ – УЗРОЦИ, ОБЛИЦИ, ПОСЛЕДИЦЕ И ПОТРЕБА ДРУШТВЕНЕ РЕАКЦИЈЕ.....	288
Радослав Гађиновић, Младен Бајагић ПОЈМОВНО ОДРЕЂЕЊЕ МОЋИ, СИЛЕ И НАСИЉА.....	301
Марјан Николовски, Фросина Ташевска Ременски, Борче Петревски ГРАЂАНИН – ЖРТВА КОРУПЦИЈСКОГ СИСТЕМА.....	311
Небојша Златић, Гордана Јекић Брадајић, Славица Радовановић НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ СА ОСВРТОМ НА ПРИРОДУ ОДНОСА ИЗМЕЂУ ИЗВРШИОЦА И ЖРТВЕ.....	324
Jure Rejес, Nikola Dujovski TO WHAT EXTENT CAN ENHANCED RISK COMMUNICATION INFLUENCE THE REDUCTION OF VIOLENCE IN SCHOOLS – MACEDONIAN EXPERIENCE.....	333
Krunoslav Antoliš INSURGENCIES AND POTENTIAL IMPACTS ON SEE SECURITY.....	341
Ивана Радовић, Дарко Маринковић АНАЛИЗА ПРЕСУДА ЗА КРИВИЧНО ДЕЛО ПОСРЕДОВАЊА У ВРШЕЊУ ПРОСТИТУЦИЈЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ.....	349
Божидар Оташевић ФУДБАЛСКИ НАВИЈАЧИ У СРБИЈИ И ЊИХОВ ОДНОС ПРЕМА КЛУБУ.....	360
Зорица Мршевић РАЗУМЕВАЊЕ НАСИЉА: ЛУЦИФЕР МЕЂУ НАМА.....	368

УБИСТВО ПРИ БЕЗОБЗИРНОМ НАСИЛНИЧКОМ ПОНАШАЊУ

Проф. др Драгана Коларић
Криминалистичко-полицијска академија, Београд

Сажетак: У раду се анализира одредба која се односи на убиство при безобзирном насилничком понашању (члан 114. тачка 2. Кривичног законика Србије).¹ У првом делу рада, који је уједно посвећен и уводним напоменама, аутор покреће питање оправданости постојања ове инкриминације у кривичном законодавству Републике Србије. У другом делу, аутор настоји да утврди, упоредном анализом, постоје ли у другим земљама слична решења. У трећем делу, уједно и централном, заступљен је правно-догматски приступ решењу из члана 114 тачка 2. На крају, износе се случајеви из судске праксе и указује се на бројно стање и кретање овог кривичног дела у односу на остала кривична дела убиства, што представља подлогу за доношење закључака *de lege ferenda*.

Кључне речи: кривично дело, убиство, насилничко понашање, безобзирност, Кривични законик.

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Убиство при безобзирном насилничком понашању ушло је на врата кривичног законодавства 1977. године. Поставља се питање који је био *ratio legis* за увођење овог кривичног дела и да ли је оно оправдало своје постојање?

Као образложење, које иде у прилог овом специфичном облику тешког убиства, наведена је појачана заштита грађана од безобзирних насилничких понашања, јер је седамдесетих година у нашој земљи забележен пораст насилничких ексцеса, који су били праћени тешким телесним повредама жртава, а нису изостали ни случајеви у којима је насилничко понашање довело до наступања смрти грађана.² Констатовано је да постојеће инкриминације нису довољне да би се зауставио пораст кривичних дела убиства која су вршена без озбиљнијег повода, разлога и мотива. Пракса је показала да постоје прилике где се убиство врши из чисте обести, као последица кабадахијског понашања учиниоца, једноставно тако што то некоме одговара. У таквим ситуацијама, ако не би постојала квалификаторна околност „при безобзирном насилничком понашању“, суд је могао да примени само одредбу о обичном убиству.

Са друге стране, имамо чињеницу да је примена ове квалификације изузетно ретка у судској пракси, што одмах усмерава пажњу на питање о потреби постојања овакве одредбе у Кривичном законнику Србије.³ При томе имамо у виду да су неке земље бивше СФРЈ, које су појуриле 1977. године да своје кривичне законе обогате новом инкриминацијом, у налету доношења нових кривичних кодекса, одустале од убиства при безобзирном насилничком понашању као тежег облика убиства.⁴

Поред чињенице да примена ове одредбе у пракси није толико честа, неретко се поставља и питање шта је то код овог облика тешког убиства квалитативно различито од обичног убиства? Такође, везујући ову инкриминацију за одредбу члана 344. Кривичног законика Србије, законодавац додатно компликује ситуацију, јер је и само насилничко понашање непрецизно одређено, и у судској пракси постоји проблем разграничења са неким прекршајима против јавног реда и мира.

1 Овај рад резултат је реализовања научноистраживачког пројекта „Развој институционалних капацитета, стандарда и процедура за супротстављање организованом криминалу и тероризму у условима међународних интеграција“ (бр. 179045) и „Ефекти примењене физичке активности на локомоторни, метаболички, психосоцијални и васпитни статус популације Републике Србије“ (Ш47015).

2 З. Томић, Нека спорна питања код кривичног дела убиства при безобзирном насилничком понашању, *Годишњак Правног факултета у Сарајеву*, бр. XXXIII/1985, Сарајево, стр. 175.

3 „Сл. Гласник РС“, бр. 85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009 и 121/2012.

4 Нпр. Хрватска и Словенија.

УБИСТВО ПРИ БЕЗОБЗИРНОМ НАСИЛНИЧКОМ ПОНАШАЊУ
У УПОРЕДНОМ ПРАВУ

Кривични законик Црне Горе, Македоније, Србије и Кривични закон Републике Српске и даље познају убиство при безобзирном насилничком понашању.

Што се тиче западноевропских земаља, таквог облика тешког убиства нема. У државама Источне Европе оно је углавном присутно под велом хулиганских побуда. То су побуде чију спољну страну карактерише неиспровоцирани напад на жртву, одсуство повода за напад и убиство. Мотив извршења дела, изражен у умишљајним радњама које грубо нарушавају јавни ред и мир и одражавају јавно непоштовање друштва, је обавезно обележје бића кривичног дела и мора се утврђивати у сваком случају да би се применила ова одредба.⁵

Руски законодавац га је предвидео у одредбама Кривичног законика Руске Федерације када га је усвајао 24. маја 1996. године.⁶ Код њих се зове *убиство из хулиганских побуда*.

Према *Кривичном законнику Руске федерације*, обично убиство је умишљајно проузроковање смрти другог лица које није праћено квалификованим околностима наведеним у ст. 2. члана 105. и привилегујућим околностима наведеним у члановима 106, 107. и 108. Тешко, квалификовано убиство је убиство два или више лица; лица или њему блиских лица у вези са остваривањем његове службене дужности или испуњавањем друштвене обавезе (дуга); лица, за које је учинилац знао да се налази у беспомоћном стању, као и извршено заједно са отмицом лица или узимањем талаца; жене за коју је учинилац знао да је бременита; извршено са нарочитом свирепости; извршено на општеопасан начин; извршено од стране групе лица, групе лица уз претходни договор или од организоване групе; из користољубивих побуда или по нарудбини, као и ако је извршено заједно са разбојништвом, уценом или бандитизмом; из хулиганских побуда; извршено са циљем да се прикрије друго кривично дело или олакша његово извршење, и извршено заједно са силовањем или другим насилним радњама сексуалног карактера; из мотива националне, расне, религиозне нетрпељивости или мржње или крвне освете; у циљу искоришћавања органа или ткива жртве, и као последњи облик наводи се лишење живота извршено више пута.

Убиство из хулиганских побуда одликује јавно омаловажавање друштва и општеприхваћених моралних норми, када окривљени, у жељи да себе издигне изнад осталих, отворено изазива друштвени поредак и показује циничан и презрив однос према социјалном окружењу (нпр. умишљајно извршење убиства без неког очигледног повода или због небитног, мизерног повода...)⁷

*Кривични закон Републике Српске*⁸ у члану 149. регулише тешко убиство. Казна затвора од најмање десет година или казна дуготрајног затвора предвиђена је за лишавање живота на нарочито свиреп или крајње подмукао начин, лишавање живота из користољубља, ради извршења или прикривања другог кривичног дела, из безобзирне освете, мржње или из других нарочито ниских побуда, лишавање живота при безобзирном насилничком понашању, лишавање живота другог лица којим се са умишљајем доводи у опасност живота још неког лица, умишљајно лишавање живота два или више лица, а не ради се о убиству на мах, убиству детета при порођају или убиству учињеном под особито олакшавајућим околностима (члан 148. став 2), лишавање живота детета, малолетног лица или женског лица за које зна да је бременито, лишавање живота судије или јавног тужиоца у вези са вршењем њихове судијске или тужилачке дужности, или лишавање живота службеног или војног лица при вршењу послова безбедности или дужности чувања јавног реда, хватања учиниоца кривичног дела или чувања лица лишеног слободе.

5 З. Томић, *op. cit.*, стр. 173.

6 *Комментарий к Уголовному Кодексу Российской Федерации с постатейными материалами и судебной практикой*, под общей редакцией С. И. Никулина, Москва, 2000, стр. 310.

7 В. А. И. Рарог, *Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации*, Москва: Проспект, 2013, стр. 245.

8 „Службени гласник РС“, бр. 49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10, 1/12, 67/13.

*Кривични законик Црне Горе*⁹ у одредби члана 144. тачка 2. предвиђа убиство при безобзирном насилничком понашању. Дело је забрањено затвором најмање десет или казном затвора од четрдесет година.

*Кривични законик Македоније*¹⁰ у члану 123. став 2. тачка 2. садржи инкриминацију тешког убиства при безобзирном насилничком понашању. Наиме, затвором од најмање десет година или доживотним затвором казниће се лице које лиши живота другог при безобзирном насилничком понашању.¹¹

УБИСТВО ПРИ БЕЗОБЗИРНОМ НАСИЛНИЧКОМ ПОНАШАЊУ У КРИВИЧНОМ ЗАКОНИКУ СРБИЈЕ

Кривични законик Србије, у тачки 2. члана 114, изразом „ко другог лиши живота при безобзирном насилничком понашању“ не одређује ни појам безобзирности, ни појам насилничког понашања. Из тих разлога, овај облик тешког убиства је веома споран како у кривичноправној теорији, тако и у судској пракси. Квалификаторну околност чини непрецизно одређена формулација – чињеница да се убиство врши при безобзирном насилничком понашању. Дакле, за постојање овог кривичног дела неопходно је да су испуњена три квалификациона обележја.¹² То су: да постоји „насилничко понашање“ на страни учиниоца кривичног дела; да је реч о „безобзирном“ насилничком понашању и да је неко лице лишено живота „при“ таквом понашању.

Насилничко понашање је, у најширем значењу, физичко или психичко малтретирање другог лица.¹³ Начини физичког или психичког малтретирања могу бити различити. Према мишљењу које постоји у нашој кривичноправној теорији, тај појам треба тумачити, уз одређена ограничења, онако како је одређен код кривичног дела насилничког понашања из члана 344. Кривичног законика Србије.¹⁴ Појам насилничког понашања одређен у одредби члана 344. се не поклапа у целини са појмом насилничког понашања код тешког убиства при безобзирном насилничком понашању. Према члану 344, насилничко понашање се састоји у грубом вређању или злостављању другог, вршењу насиља према другом, изазивању туче или дрском или безобзирном понашању којим се значајније угрожава спокојство грађана или теже ремети јавни ред и мир. Кривични законик Србије је одустао од ранијег решења кривичног дела насилничког понашања у оном сегменту који је захтевао склоност ка таквом понашању. Због тога је беспредметна расправа да ли је и за убиство при безобзирном насилничком понашању потребно утврдити такву склоност. Чим за постојање кривичног дела из члана 344. није потребно утврђивати да ли се учинилац раније силеџијски понашао, да ли његов пређашњи живот указује на насилничко понашање, онда такву околност не треба утврђивати ни код тешког убиства.

За разлику од бића кривичног дела насилничког понашања, код убиства при безобзирном насилничком понашању се тражи безобзирност. У том смислу треба одредити и убиство при безобзирном насилничком понашању које се врши из обести и ничим није претходно изазвано. Учинилац на тај начин изражава своју охолост, силеџијски карактер личности и омаловажава туђе животе. Убиство при насилничком понашању захтева „безобзирно“, а не обично насилничко понашање. Чини нам се да је то суштина теже квалификације. Тражи се, дакле, грубо насиље тј. посебно велики интензитет насиља који превазилази уобичајену и редовну меру безобзирности. Безобзирност се у теорији, углавном, на сличан начин одређује. Не постоји баш потпуна униформност, али су одређења доста блиска. Тако, З. Стојановић истиче да се безобзирност иначе испољава и у томе што учинилац показује крајњу равно-

9 „Сл. Лист РЦГ“, бр. 70/03 од 25.12.2003, 13/04 од 26.02.2004, 47/06 од 25.07.2006, 40/08 од 27.06.2008, 25/10 од 05.05.2010, 32/11 од 01.07.2011).

10 „Службен весник на Република Македонија“ бр. 37/96, 80/99, 4/02, 43/03, 19/04, 81/05, 60/06, 73/06, 7/08, 139/08, 114/09 година, 51/11, 135/11, 185/2011, 142/2012, 166/2012, 55/2013.

11 Законодавац у Македонији користи формулацију „друг ќе лиши од живот при вршење на семејно насилство“.

12 Љ. Лазаревић, Коментар Кривичног законика Републике Србије, Београд, 2006, стр. 348.

13 *Ibidem*.

14 З. Стојановић, Н. Делић, *Кривично право - посебни део*, Београд, 2013, стр. 10.

душност према туђим добрима, што дело врши из обести, из рушилачких нагона и што за вршење убиства жртва не даје никакав повод.¹⁵ Љ. Лазаревић износи гледиште да у оцени да ли се насилничко понашање може сматрати посебно безобзирним, посебан значај могу имати околности под којима се врши, интензитет насиља, употребљена средства и начини, и сл.¹⁶ В. Камбовски тврди да квалифицирано убиство постоји, не при обичном, већ при безобзирном насилничком понашању. Безобзирност (неуравнотежење, невођење рачуна о жртви, елементарно непоштовање људског у њој) је виши квалификатив, то је безобзирност при насиљу, насиље које је по интензитету над другим насиљем.¹⁷

Поставља се питање, да ли постоји „обзирно“ насилничко понашање? Није ли свако насилничко понашање карактеристично по својој безобзирности и грубости? Изгледа да је законодавац хтео да нагласи да се ради о вишем степену насиља, које превазилази редовно насиље. Значај судске праксе код утврђивања услова за постојање овог кривичног дела је велики, јер је законска формулација превише уопштена. Да ли се у конкретном случају ради о безобзирном насилничком понашању процењује суд на основу свих околности конкретног случаја. *Врховни суд Србије (Кж. 1362/88)* тражи да облици насиља објективно превазилазе уобичајену меру насиља која је иначе честа приликом извршења кривичног дела убиства, тако да прави разлику између насилничког и безобзирног насилничког понашања. Тако је суд заузео став да није реч о безобзирном понашању када је учинилац грубо малтретирао и вређао већи број гостију, али је према неким био љубазан, чак их је и нудио пићем. Наравно, одмах се намеће питање да ли је „редовно“ насиље довољна квалификаторна околност, посебно ако се тумачи у складу са одредбом члана 344. КЗС. Наиме, насилничко понашање је свршено када је значајније угрожено спокојство грађана или када је теже поремећен јавни ред и мир. Ремећење јавног реда и мира и угрожавање спокојства грађана је последица и код неких прекршаја предвиђених у члану 6. Закона о јавном реду и миру.¹⁸ Из тих разлога, неретко се појављује проблем разграничења између кривичног дела насилничко понашање и појединих прекршаја. Наравно, код кривичног дела се тражи да је „значајније“ угрожено спокојство грађана или да је „теже“ поремећен јавни ред и мир. Да ли је у питању значајније угрожавање спокојства грађана процењује се према броју лица која су тим догађајем обухваћена и интензитету неспокојства које је изазвано. Постоји ли теже ремећење јавног реда и мира утврђује се према природи насилничког понашања, простору којим је оно обухваћено и околностима под којима се врши.¹⁹ Према пресуди *Вишег суда у Београду (Кж.1 бр. 13/14)* и *Првог основног суда у Београду (К.бр. 2376/13)*, окривљени је значајно угрозио спокојство грађана и теже реметио јавни ред и мир тако што се својим возилом зауставио испред градског аутобуса којим је управљао оштећени, изашао из возила, те отворио гепек, извадио секиру, пришао делу аутобуса где се налази оштећени и секиром ударао по стаклу док га није разбио, опсовао оца и мајку оштећеном, након чега се удаљио.

Раније се за постајање кривичног дела насилничко понашање „тражила склоност ка таквом понашању“. Од тога се одустало²⁰, чиме је још више дошао до изражаја проблем разграничења са сродним прекршајима. Да би превазишао постојеће проблеме (разграничење са неким прекршајима против јавног реда и мира и неким кривичним делима из Кривичног законика), законодавац у Црној Гори је 2006. године изменио законски опис кривичног дела насилничко

15 З. Стојановић, *Коментар Кривичног законика*, Београд, 2012, стр. 396.

16 Љ. Лазаревић, *Кривично право-посебни део*, Београд, 1995, стр. 211.

17 Цитирано према: З. Томић, Нека спорна питања код кривичног дела убиства при безобзирном..., *op. cit.*, стр. 184.

18 Члан 6. Закона о јавном реду и миру: Ко свађом или виком ремети јавни ред и мир или угрожава безбедност грађана - казниће се новчаном казном до 20.000 динара или казном затвора до 20 дана. Ко угрожава сигурност другог лица претњом да ће напасти на живот или тело тог или њему блиског лица - казниће се новчаном казном до 25.000 динара или казном затвора до 30 дана. Ко вређањем или злоупотребом другог, вршењем насиља над другим, изазивањем туче или учествовањем у њој, угрожава спокојство грађана или ремети јавни ред и мир - казниће се новчаном казном до 30.000 динара или казном затвора до 60 дана. Кад се прекршај из ст. 1. до 3. овог члана изврши у групи - казниће се казном затвора до 60 дана. Види: „Сл. гласник РС“, бр. 51/92, 53/93, 67/93, 48/94, 101/2005 - др. закон и 85/2005 - др. Закон.

19 Љ. Лазаревић, *Коментар Кривичног законика Републике Србије*, *op. cit.*, стр. 852.

20 Како З. Стојановић наводи од тога се одустало јер захтевање тог услова значи посредно кажњавање због одређеног начина живота, односно због одређених особина личности. Види: З. Стојановић, *Коментар Кривичног законика Црне Горе*, Подгорица, 2010, стр. 774.

понашање. Сада, дело чини лице које грубим вређањем или злостављањем другог, вршењем насиља према другом, изазивањем туче или дрским или безобзирним понашањем угрожава спокојство грађана или ремети јавни ред и мир уколико је то извршено у групи или је неком лицу нанесена лака телесна повреда или је дошло до тешког понижавања грађана. После измена, за постојање кривичног дела насилничког понашања се захтева да је остварен један од три услова: да је дело извршено у групи, или је неком лицу при извршењу нанесена лака телесна повреда, или је дошло до тешког понижавања грађана. Постојање „групе“ подразумева најмање три лица која заједнички остварују ово кривично дело. Лака телесна повреда мора бити нанета за време вршења кривичног дела. Није релевантно да ли је нанета лицу према коме је предузета радња насилничког понашања, или према неком другом лицу. „Тешко понижавање грађана“ значи да је дошло до таквог понижавања грађана које је по интензитету посебно изражено, што ће се процењивати с обзиром на то како је дело учињено, према коме, под којим околностима и др., а имајући у виду и постојећа схватања средине о томе шта се сматра понижавајућим чином.²¹ У вези са ова три услова се као спорно питање јавља да ли се ту ради о некој врсти последице, или је у питању објективни услов инкриминације. Додавање тих услова у биће кривичног дела (односно њихово пребацавање из ранијег квалификованог облика) има за циљ сужавање криминалне зоне и јасније разграничење са прекршајима против јавног реда и мира. Стога има више разлога да се узме да су у питању објективни услови инкриминације. Зато, у односу на њих није потребан умишљај учиниоца.²²

Последњи услов за постојање убиства при безобзирном насилничком понашању се односи на захтев да је дело учињено „при“ безобзирном насилничком понашању. То значи да убиство мора бити извршено у контексту безобзирног насилничког понашања, да се ради о једном истом догађају који је временски повезан.²³ Дакле, лишавању живота треба да претходи насилничко понашање учиниоца дела. Није неопходно да постоји истовременост у смислу да се и у самом моменту лишавања живота учинилац безобзирно понаша. Ако учинилац најпре изврши убиство, а после тога се бахато понаша према другима, нема квалификаторне околности. За постојање дела није битно које је лице лишено живота. То може бити оно лице према коме се учинилац насилнички понашао, али и неко друго лице које се затекло на месту догађаја.²⁴

Правно-догматски посматрано, споран је покушај овог облика тешког убиства и поред тога што, у теорији, постоји јединствен став да је могућ покушај убиства при безобзирном насилничком понашању. Код свих облика тешких убиства покушај, осим умишљаја, треба да обухвати и квалификаторну околност. Према томе, покушај дела из тачке 2. постоји када учинилац под раније наведеним околностима (да постоји „насилничко понашање“ на страни учиниоца кривичног дела и да је реч о „безобзирном“ насилничком понашању) предузима радњу извршења усмерену на умишљајно лишавање живота, али таква последица није остварена. На страну остављамо проблем који постоји код свих квалификованих убиства и односи се на утврђивање субјективног елемента. Овде је тешко утврдити, због коришћења тако паушалних појмова, да ли су остварене квалификаторне околности које су садржане у синтагми „безобзирно насилничко понашање“. Из тих разлога и судови ретко прибегавају конструкцији покушаја убиства при безобзирном насилничком понашању. Тако је нпр. *Апелациони суд у Крагујевцу (КЖ. 1-3549/12)* иако постоје околности које указују да би се дело могло квалификовати као покушај убиства при безобзирном насилничком понашању, донео одлуку да се ради о стицају кривичног дела насилничко понашање и кривичног дела недозвољено држање оружја и експлозивних материја. Наиме, окривљени је дана 31.3.2009. године око 23 сата у кафани чији је власник, у стању урачунљивости и са умишљајем, вршењем насиља према другом и изазивањем туче значајније угрозио спокојство грађана и теже реметио јавни ред и мир, при чему је другим лицима нанео лаке телесне повреде, којом приликом је неовлашћено набавио, држао и носио ватрено оружје, на тај начин што је после краћег вербалног дуела са гостом локала оштећеним око плаћања рачуна за попијено пиће, изашао из кафане, отишао до своје куће где је узео пиштољ марке „Взор“ калибра 7,65 мм који

21 З. Стојановић, *Коментар Кривичног законика Црне Горе, op. cit.*, стр. 774.

22 *Ibidem.*

23 *Ibidem.*

24 Д. Коларић, *Кривично дело убиства*, Београд, 2008, стр. 216.

је набавио, држао и носио без одобрења надлежног органа, а затим по повратку у кафану где је било присутно више гостију оштећеном пришао са леђа и рукохватом пиштоља га ударио у потиљачни део главе наносећи му лаку телесну повреду у виду раздерно-нагњечне ране главе иза леве ушне шкољке, а када се оштећени окренуо према њему, са удаљености од 1 метра у правцу истог испалио два пројектила. Суд је утврдио казну затвора у трајању од три месеца за кривично дело из чл. 348. ст 1. КЗ и за кривично дело насилничко понашање из чл. 344. ст 2. у вези ст. 1. КЗ казну затвора у трајању од шест месеци, па је узимајући наведене казне као правилно утврђене, окривљеног осудио на јединствену казну затвора у трајању од 7 месеци, која казна је, по њиховом мишљењу, довољна и нужна да се у оквиру опште сврхе прописивања и изрицања кривичних санкција из чл. 4. ст. 2 КЗ постигне сврха кажњавања у смислу одредаба 42. КЗ. Окривљени је испаленим пројектиlima погодио два лица. По нашем мишљењу, предузетим радњама окривљени је остварио квалификаторна обележја кривичног дела убиства при безобзирном насилничком понашању, што је несумњиво утврђено из исказа окривљеног који није спорио да је непосредно пре употребе ватреног оружја имао расправу око кафанског рачуна са оштећеним у својој кафани, те да је дошло до испалења два пројектила из пиштоља марке „Взор“ калбира 7,65 мм који је набавио, држао и носио без одобрења надлежног органа, да је један пројектил погодио оштећеног у леву ногу, а други оштећеног који је седео за суседним столом. Из исказа оштећеног се утврђује да је окривљени након што је узео пиштољ најпре рукохватом пиштоља оштећеног ударио у потиљачни део главе, након чега су се ухватили у коштац, а када је окривљени од њега био удаљен један метар дошло је до испалења два пројектила, од којих га је један погодио, док се из исказа оштећеног утврђује да је критичном догађају претходила препирка између окривљеног и оштећеног, да је дошло и до физичког сукоба, међусобног гурања, након чега су се чули пуцњи из пиштоља. На основу наведених исказа оштећених, те исказа саслушаних сведока, сматрамо да је овакво понашање окривљеног учињено у контексту безобзирног насилничког понашања.

**БРОЈНО СТАЊЕ И КРЕТАЊЕ КРИВИЧНОГ ДЕЛА УБИСТВА
ПРИ БЕЗОБЗИРНОМ НАСИЛНИЧКОМ ПОНАШАЊУ И ЊЕГОВ
ОДНОС СА ДРУГИМ КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА**

У периоду 2006-2012. године укупно су осуђена четири пунолетна лица за убиство при безобзирном насилничком понашању.²⁵

Правноснажно осуђена пунолетна лица, према кривичном делу и полу 2007-2012. година

Члан 114. тачка 2. КЗС	2007		2008		2009		2010		2011		2012	
	жене	осуђени	жене	осуђени	жене	осуђени	жене	осуђени	жене	осуђени	жене	осуђени
Број	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	2
Укупно	-		-		1		-		1		2	

Према подацима Сектора за аналитику, телекомуникационе и информационе технологије МУП-а Републике Србије, од 2007. до 2012. године евидентирано је укупно седамнаест кривичних дела убиства при безобзирном насилничком понашању. Можемо да закључимо да је, очигледно, већи број евидентираних од осуђених, што указује, поред познатих проблема у вези са дужином трајања кривичног поступка, на могуће недоумице у судској пракси у вези са утврђивањем елемената бића овог облика тешког убиства.

²⁵ Извор: Завод за статистику Републике Србије, статистика криминалитета.

*Кривична дела убиства при безобзирном насилничком понашању
евидентирани од стране МУП-а РС у периоду 2007-2012. година*

Члан 114. тачка 2. КЗС	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Број	4	1	5	2	1	4

О односу са насилничким понашањем из члана 344. КЗ смо већ говорили. Поновићемо да је убиство при безобзирном насилничком понашању предвиђено као облик тешког убиства и зато није могућ стицај насилничког понашања и овог кривичног дела (јер насилничко понашања из члана 344. представља обележје овог дела).

Ако код учиниоца дела у односу на смрт постоји нехат, онда ће постојати стицај између нехатног лишења живота и кривичног дела насилничког понашања.

Ако је при извршењу убиства при безобзирном насилничком понашању остварено обележје једног или више других тешких убистава, нема стицаја кривичних дела, него постоји привидни идеални стицај који се решава по принципу алтернативитета (стицај квалификаторних околности). У том случају правна оцена се даје по законској одредби по којој се извршено дело најпотпуније изражава у објективном и субјективном смислу (*Пресуда ВС БиХ Кж- 958/87. од 27. јануара 1988. године*). Чињеница да је остварен још неки облик тешког убиства може бити од утицаја код одмеравања казне. У том смислу и судска пракса указује да када се код извршеног убиства стекну две квалификаторне околности, да је убиство извршено на подмукао начин и из користољубља, то представља отежавајућу околност (*Пресуда ВСС Кж. 1920/98. од 14. октобра 1999. године*).

СУДСКА ПРАКСА У ВЕЗИ СА КРИВИЧНИМ ДЕЛОМ УБИСТВА ПРИ БЕЗОБЗИРНОМ НАСИЛНИЧКОМ ПОНАШАЊУ

У одређеним случајевима у судској пракси, додуше не тако бројним, насиље није ограничено само на злостављање или лаку телесну повреду, него се често завршава са смртном последицом.

Тако, оптужени је са Н.Н. лицем извршио дрзак упад у кафић у који раније никад није долазио и где никог није познавао да би демонстрирао силу и исказао претњу, јер је његов друг пар дана раније ту добио батине. Ушавши у кафић са оружјем почео је грубо и бахато да псује и вређа присутне госте, наређујући им да легну на под, уз напомену да долази због друга. Почине да пуца увис и по зиду сале, те је тако без икаквог осећања одговорности за своје понашање угрозио живот грађана, присутних гостију у кафићу. У једном тренутку када је видео да покојни оштећени није легао на под по његовој наредби, оптужени је у правцу њега испалио један хитац и погодио га у груди, смртно га ранивши, те је услед задобијених повреда покојни брзо преминуо. Суд је оптуженог огласио кривим за убиство при безобзирном насилничком понашању. У образложењу пресуде је наведено да се оптужени потпуно очигледно понашао бахато, безобзирно, угрожавајући спокојство грађана тј. гостију и запослених у кафићу. Он је својим понашањем, демонстрирањем силе, показао да не хаје за људски живот и да грубо нарушава друштвени поредак (*Пресуда ВСС Кж. 1488/00 од 21. децембра 2000. године*).

Пресудом Вишег суда у Ваљево (К. бр. 45/13 од 25. новембра 2013. године) окр. Д.Б. је због извршења кривичног дела тешко убиство из члана 114, став 1. тачка 2. КЗ осуђен на казну затвора у трајању од 20 година, док је окр. И.М због извршења кривичног дела насилничко понашање из члана 344, став 2. у вези са ставом 1. КЗ осуђен на јединствену казну затвора у трајању од 5 година и 8 месеци (у коју казну му је урачуната и раније изречена правноснажна казна). Према окр. Д.Б. је изречена и мера безбедности одузимања предмета употребљеног за извршење кривичног дела, и то кухињски нож. Окривљени Д.Б. и И.М. су оглашени кривим што су 14. априла 2013. године, у Осечини, у стању битно смањене урачунљивости у које су

сами себе довели употребом алкохола, вршењем насиља према другом, дрским и безобзирним понашањем и злостављањем другог, значајније угрозили спокојство грађана и теже ретили јавни ред и мир. Они су током дружења у кући окр. И.М., коме је присуствовао већи број људи, без икаквог повода почели агресивно да се понашају према гостима, због чега су гости кренули да одлазе из куће. Без икаквог повода вршили су насиље према оштећеном А.А. који је већ напустио кућу окр. И.М., тако што му је најпре окр. И.М. на травњаку испред куће пришао и више пута га ударио песницом у главу, а када је оштећени А.А. пао, сео му је на груди и наставио песницама да га удара по глави. Потом је оштећеном А.А. пришао окр. Д.Б. и почео да га удара песницама по глави. Сведок Б.Б. заједно са сведоком В.В. успева да угура окр. И.М. и Д.Б. у кућу, где окр. Д.Б. из кухиње узима кухињски нож и истрчава из куће и трчећи према осталима, заједно са окр. И.М. маше ножем и говори „Како стигнем тако ћу“, због чега оштећени А.А. и оштећена Г.Г., као и остали оштећени почињу да беже. Окр. Д.Б. је сустигао оштећену Г.Г., што је видео сада пок. А.А. вратио се према сестри поставивши се између ње и окр. Дарка. Онда га је окр. Д.Б. лишио живота при безобзирном насилничком понашању, тако што је снажно замахнуо ножем који је држао у руци и оштећеног А.А. сечивом ударио у слабински предео, наневши му тешку телесну повреду опасну по живот, након чега је оштећени А.А. наставио да бежи али је после неколико пређених метара пао леђима на колхоз, када му прилазе окривљени и почињу да га злостављају, тако што га из залета, ногама на којима имају обућу шутирају по глави и телу, при чему су му нанели бројне лаке телесне повреде. Оштећеном који је још жив прилази окр. Д.Б., хвата га за косу и ножем жели да му одсече нос. Оштећена Г.Г. леже преко тела свог брата како би га заштитила, али је тад окр. И.М. почео да је удара песницама у лице, чупа је за косу, којом приликом јој је ишчупао мишћушу из левог уха, наневши оштећеној лаку телесну повреду, уз претње да ће ако позове полицију завршити као и њен брат, после чега је оштећени, сада пок. А.А., услед задобијених повреда преминуо на путу до болнице. Апелациони суд у Београду, на седници већа дана 8. априла 2014. године донео је решење (КЖ1 147/14) којим је укинуо првостепену пресуду и предмет вратио првостепеном суду на поновно суђење. По налажењу Апелационог суда, првостепена пресуда садржи битну повреду одредаба кривичног поступка која се састоји у томе што у истој нису наведени разлози о одлучним чињеницама које су предмет доказивања, при чему је и чињенично стање остало непотпуно утврђено због чега је укидање првостепене пресуде било нужно.

Апелациони суд у Новом Саду (КЖ 1-3594/13) укида пресуду Вишег суда у Новом Саду (К 76/13) и предмет враћа на поновно суђење првостепеном органу, јер је изрека пресуде неразумљива и противречна сама себи, разлози пресуде су противречни изреци. Пресудом Вишег суда у Новом Саду оптужени М.Д. је оглашен кривим због кривичног дела тешко убиство из чл. 114. тачка 1. Кривичног законика (КЗ) и осуђен на казну затвора у трајању од 35 (тридесетпет) година. У изреци првостепене пресуде којом је оптужени оглашен кривим, због кривичног дела тешко убиство из чл. 114. тачка 1. КЗ („Ко другог лиши живота на свиреп или подмукао начин“) се наводи да је оптужени М.Д. одређеног дана, у поподневним часовима, у свом стану у Новом Саду са умишљајем на свиреп начин лишио живота своју девојку, сада покојну оштећену тако што јој је у дневној и радној соби стана на безобзиран начин задао најмање 50 удараца песницама, стопалима и металном шипком. Употребом израза „на свиреп начин“ и „на безобзиран начин“, првостепени суд у изреци пресуде, а имајући у виду да је кривично дело правно квалификовано као тешко убиство из чл. 114. тач. 1. КЗ, губи из вида различито квалификовање тешких убистава у Кривичном законнику. Кривични законик који је важио у време извршења кривичног дела, које се као оправдана сумња ставља на терет оптуженом, а који је и данас на снази, као посебан облик тешког убиства из чл. 114. тачка 2. КЗ предвиђа и безобзирно насилничко понашање као квалификаторну околност тешког убиства, речима: „Ко другог лиши живота при безобзирном насилничком понашању“. Дакле, безобзирност, односно „безобзирно насилничко понашање“ се у овом случају јавља као законско обележје тешког убиства. Имајући у виду да је у изреци првостепене пресуде, у делу правне квалификације кривичног дела, неспорно да оптужени није оглашен кривим за наведени облик тешког убиства из чл. 114. КЗ, него само за кривично дело из чл. 114. тач. 1. КЗ, Апелациони суд је прихватио оцену из жалбе одбране да је на горе описани начин првостепени суд изреку побијане пресуде учинио неразумљивом и противречном самој себи.

Са кривичноправног аспекта „свирепост“ и „безобзирност“ представљају два различита квалификаторна обележја, због чега су и предвиђена два посебна облика тешког убиства. Првостепени суд није јасно назначио који је облик кривичног дела из чл. 114. КЗ-а учинио оптужени. Из напред наведеног, произлази да је изрека првостепене пресуде неразумљива, противречна сама себи, разлози пресуде су противречни изреци, а постоји о чињеницама које су предмет доказивања знатна противречност између онога што се наводи у разлозима пресуде о садржини исправа и записника о исказима датим у поступку и самих тих исправа или записника, тако да се ни чињенични, ни правни закључак првостепеног суда није могао испитати, па је првостепена пресуда морала бити укинута на основу чл. 458. ст. 1. ЗКП. Предмет се враћа првостепеном суду на поновно суђење, а у таквој ситуацији је и жалба Вишег јавног тужилаштва, због одлуке о кривичној сакцији, беспредметна.

Апелациони суд у Београду (КЖ 1-3606/2011) у случају оштећеног, сада покојног Бриса Татона, потврђује одлуку првостепеног суда у погледу квалификације кривичног дела, али је преиначује у погледу изречених казни. Како је у првостепеној пресуди утврђено (*пресуда Вишег суда у Београду К.бр.3012/10*) окривљени вођа навијачке групе „Алкатраз“, окривљени, један од главних организатора овог напада на француске држављане, предводник у овом нападу навијачке групе „Ребелс“ и „Гробари Врачар“, окривљени вођа навијачке групе „Иридућибиле“, и остали окривљени припадници навијачке групе „Иридућибиле“ били су непосредно сви заједно поред покојног Бриса Татона који је након задобијеног удarca испао из реона столова (башта кафића на Обилићевом венцу) где је седео и остао да лежи на платоу у непосредној близини степеница. Потом су га сви заједно окружили и наизменично га тукли, при чему је један окривљени у његовом правцу бацио столицу, и док се налазио у његовој непосредној близини покушао да упали бакљу. Други окривљени га је газио по лицу и шутирао по грудима. Остали су га гађали стакленим предметима и наизменично тукли, шутирали ногама обувеним у патике у пределу лица, главе и целог тела, тукли палицама које им је један окривљени поделио у теразиском пролазу, флашама које су са собом понели из парка, песницама, лактовима. Тада су сада покојном Брис Татону нанели, поред осталих бројних повреда, и тешку телесну повреду опасну по живот. Након тога су га вукли и гурајући интензивно притискали на метални део оgrade, када су га двојица-тројица окривљених из групе која га је окруживала бацила са оgrade степеништа чија је висина 4,28м, директним падом између степеништа и гараже на огољену површину земљиног тла са којом је остварио примарни контакт левом предњом страном тела и лица, када су настале повреде меких ткива леве половине главе и лица са преломима костију леве половине лица, са повредама садржаја лобањске дупље у виду нагњечине мождане коре и трауматских крварења у ткиву мозга, што представља тешку телесну повреду опасну по живот. Првостепени суд закључује да су окривљени описане радње које су наведене у изреци пресуде предузели у саизвршилаштву, а да би постојало саизвршилаштво у извршењу тешког убиства није нужно да је свако од саизвршилаца извршио све инкриминисане радње тог кривичног дела, већ је довољно да је у време извршења дела предузимао било коју радњу којом се доприноси извршењу наведеног кривичног дела, те да свако од њих жели, односно пристаје на извршење кривичног дела као своје, а што у конкретном случају јесте тако, с обзиром на предузете радње окривљених описане у изреци пресуде. Окривљени су предузимајући описане кривично-правне радње били свесни да при безобзирном и насилничком понашању могу лишити живота сада покојног Бриса Татона и на наступање ове последице су пристали, те су ово кривично дело извршили са евентуалним умишљајем као обликом кривице. Апелациони суд је после разматрања и већања преиначио првостепену пресуду и готово свим окривљенима изречене казне у првостепеном поступку умањено за пола (изречене казне су у распону од четири до петнаест година затвора). Брис Татон је страдао услед кривичног дела – тешко убиство при безобзирном насилничком понашању, које је учињено у саизвршилаштву. Одбрана је поднела захтев за понављање кривичног поступка, на који је Кривично ванпретресно веће Вишег суда у Београду одговорило доношењем решења којим се исти одбија. Против овог решења, благовремено је уложена жалба Апелационом суду у Београду. Апелациони суд у Београду донео је решење којим је укинуо одлуку Вишег суда у Београду да одбије захтев одбране правоснажно осуђених за понављање поступка и вратио на ново одлучивање. Наравно, код овог кривичног

дела се не ради само о несигурности судова приликом квалификације дела као убиства при безобзирном насилничком понашању, већ оно има политички конотацију уз изузетно велику присутност притиска јавности.

Након правно-догматске анализе одредбе тачке 2. члана 114. и анализе појединих случајева из судске праксе, потврђујемо првобитно постављену хипотезу да је примена ове одредбе у пракси ретка и проблематична. Од четири анализираних пресуде, које се односе на убиство при безобзирном насилничком понашању, три су спорне. Напомињемо да елемент бића који захтева „безобзирно“ насилничко понашање често бива тумачен на начин који подразумева хулиганско понашање, доводи се у везу са бахатим поступањем па се овој одредби, све више, прибегава у случајевима сузбијања насиља на спортским манифестацијама, тј. када се у току или након неког спортског догађаја догоди убиство.²⁶

Проблем би могао бити решен увођењем у кривично право Републике Србије још једног облика кривице који је налик на англосаксонски *recklessness*²⁷. Тада не би морало да постоји убиство при безобзирном насилничком понашању, већ би се све решавало кроз нови облик кривице који сам по себи, онако како је постављен у *common law* системима подразумева безобзирно понашање (однос учиниоца према правно заштићеном добру се изражава кроз безобзирност и крајњу немарност). Имајући у виду нашу правну традицију тешко је поверовати да ће доћи до измене у делу Кривичног законика који се односи на облике кривице. Због тога, решење треба тражити на другој страни.

ЗАВРШНЕ НАПОМЕНЕ

Разлози које бисмо могли навести у прилог постојања убиства при безобзирном насилничком понашању углавном су уопштени и односе се на потребу да кривичноправна заштита живота буде што потпунија тј. да постоји што целовитија заштита друштва од лица која немају обзира за мир и осећање личне сигурности других, за које живот, тело и част других лица не представљају вредности достојне поштовања.

Противници тачке 2. члана 114. истичу да је заштита потпуна јер се могу применити одредбе о обичном убиству и изрећи казна до 15 година затвора (што је у пракси најчешће и био случај у анализираним пресудама). Дилема остаје, тј. питање да ли је сразмерно тежини и околностима учињеног кривичног дела убиства, које се чини из чисте осиноности, жеље за самоистицањем, грубим ремећењем јавног реда, довољно изрећи само ону казну која се може одмерити у оквиру посебног минимума и максимума за кривично дело обично убиство.

У прилог брисању ове одредбе иде и чињеница да се њој ретко прибегава у судској пракси. Чак и у оним случајевима када је то учињено, првостепене пресуде се најчешће укидају и враћају на поновно суђење или се преиначују у делу који се односи на изречену казну. Ова одредба није ни квалитативно пуно различита од обичног убиства. Чињеница да неко врши убиство на безобзиран начин, грубо и бахато, може да буде отежавајућа околност приликом одмеравања казне.

26 Тако је и навијач ФК „Рад“ у Вишем суду у Београду осуђен на 30 година (Апелациони суд је у поступку по жалби изрекао затвора од 15 година) затвора због извршења кривичног дела убиство при безобзирном насилничком понашању. Он је заједно са осталим оптуженим лицима, који су код себе имали ножеве, шипке и каменице, ушао у воз који је саобраћао на линији Београд-Бар, да би се физички обрачунао са навијачима ФК „Вождовац“. Навијач „Рада“ Б. Х. је после уласка у воз извадио нож, оштећеног убо у врат и раме, после чега су сви саоптужени повукли ручну кочницу, зауставили воз, искочили из вагона и побегли.

27 Крајње безобзирно и немарно понашање. Више: Д. Коларић, *op. cit.*, стр. 66-75.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

343.6(497.11)(082)
316.624(497.11)(082)
343.285(497.11)(082)

НАУЧНО-стручни скуп са међународним учешћем

Насиље у Србији - узроци, облици, последице и друштвене реакције (2014 ; Тара) Зборник радова. Том 1 / Научно-стручни скуп са међународним учешћем Насиље у Србији - узроци, облици, последице и друштвене реакције, Тара, 21-23. октобар 2014. године ; [главни и одговорни уредник Драгана Коларић]. - Београд : Криминалистичко-полицијска академија, 2014 (Београд : Гласник). - VI, 381 стр. : илустр. ; 24 cm

Текст ћир. и лат. - Радови на срп. и енгл. језику. - Тираж 500. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз већину радова.

ISBN 978-86-7020-285-6

а) Насиље - Србија - Зборници
COBISS.SR-ID 207689996